ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Η μετα-αλήθεια είναι η λέξη που αναδείχθηκε το 2016. Στο Λεξικό ορίζεται ως η πολιτική ρητορική – πρακτική, που αγνοεί την αλήθεια και βασίζεται σε μια προσωπική, ενίοτε εντελώς πλαστή εκδοχή της πραγματικότητας. Ο παρακμιακός χαρακτήρας αυτής της πρακτικής δεν εξηγείται από γνωστική έλλειψη ή αδυναμία προσέγγισης της αλήθειας, αλλά απ' τη συνειδητή πρόθεση εξαπάτησης ώστε να υπηρετούνται συγκεκριμένα συμφέροντα.

Δημήτρης Γρηγορόπουλος

Η μετα-αλήθεια προστίθεται στον κόσμο του «μετά»: μεταμοντέρνο, μεταγλώσσα, μεταστρουκτουραλισμός κοκ. Σύμφωνα με το Λεξικό της Οξφόρδης η λέξη θα μπορούσε να εκφράσει μια απ' τις καθοριστικές έννοιες για την εποχή μας. Αν και ο όρος, όπως μας πληροφορεί το Λεξικό, είχε χρησιμοποιηθεί πρώτη φορά το 1992, η συχνότητα χρήσης του αυξήθηκε κατά 2.000% το 2016. Αυτή η αύξηση δεν φαίνεται τυχαία, αν λάβουμε υπόψη την έννοια του όρου.

Η λέξη στο Λεξικό ορίζεται ως η πολιτική ρητορική – πρακτική, που αγνοεί την αλήθεια και βασίζεται σε μια προσωπική, ενίοτε εντελώς πλαστή εκδοχή της πραγματικότητας. Η αύξηση χρήσης ενός όρου που δηλώνει μια προσωπική πλαστή εκδοχή της αλήθειας στην εποχή μας είναι εύλογη, αφού στην κυρίαρχη πολιτική πρακτική βασιλεύει η δημαγωγία και ο λαϊκισμός. Ο παρακμιακός χαρακτήρας αυτής της πρακτικής δεν εξηγείται απ' τη γνωστική έλλειψη ή την αδυναμία προσέγγισης της αλήθειας, αλλά απ' τη συνειδητή πρόθεση εξαπάτησης ώστε να υπηρετούνται εγωιστικά συμφέροντα. Άρα, η έννοια δεν δηλώνει μόνο την αναλήθεια, αλλά και την ανηθικότητα, αφού αποσκοπεί στην εξαπάτηση του ακροατή.

Επιπλέον, επειδή ορίζεται ως πολιτική πρακτική έχει μαζικές επιπτώσεις, ενώ επειδή χαρακτηρίζει το λόγο πολιτικών ηγετών οδηγεί στη μίμηση. Τα εύκολα θύματα της μετααλήθειας δεν είναι απλώς οι απαίδευτοι, αλλά η μεγάλη μάζα πολιτών που εξ απαλών ονύχων διδάσκεται απ' την εκπαίδευση, την τηλεόραση, την εκκλησία να σέβεται χωρίς κριτικό έλεγχο τις καθιερωμένες αξίες – στερεότυπα, να συμμορφώνεται στις παραινέσεις και νουθεσίες των ηγετών.

Ο όρος σε μεγάλο βαθμό επικαιροποιήθηκε στο προεκλογικό θέατρο των ΗΠΑ. Ένα μεγάλο μέρος του εκλογικού σώματος απηυδισμένοι από ανεκπλήρωτες επαγγελίες των ηγετών,

αγανακτισμένοι απ’ τα ανεπίλυτα προβλήματά τους δεν αναζητούσαν με γνώμονα τον ορθό λόγο απάντηση και λύση στα προβλήματά τους. Αναζητούσαν ένα νέο θεό, να μοιράζει απλόχερα ελπίδες και υποσχέσεις να «επαναστατήσει» για λογαριασμό τους ενάντια στο μισητό σύστημα που τους περιθωριοποιηθεί… να τους προσφέρει τους αποδιοπομπαίους τράγους, στους οποίους θα εκτονώσουν την οργή τους. Γι’ αυτό, θεώρησαν σύστημα την Χίλαρι Κλίντον και αντισυστημικό τον πολυδισεκατομμυριούχο Ντόναλντ Τραμπ και τους χρυσοκάνθαρους του επιτελείου του.

Δέχτηκαν σαν βάλσαμο τις ρατσιστικές τερατολογίες του, που ξεκινούσαν απ’ τις αποκαλύψεις ότι ο Μπαράκ Ομπάμα δεν είχε γεννηθεί στις ΗΠΑ, αλλά στην Αφρική και κορυφώνονταν με στοιχεία που ενίσχυαν το μίσος και την οργή τους, όχι εναντίον της μερίδας του κεφαλαίου και των πολιτικών που τους κυβερνούσαν. Αυτοί έμειναν στο απυρόβλητο της κοινωνικής οργής, ήταν ταξικά αδέλφια του Ντ. Τραμπ. Η σύγκρουσή τους είναι θορυβώδης, αλλά οριοθετημένη και ακίνδυνη γι’ αυτούς: Τα προεκλογικά πυροτεχνήματα του Τραμπ άναβαν τη φωτιά του μίσους και της εκτόνωσης στη μια μερίδα των θυμάτων του συστήματος εναντίον μιας άλλης μερίδας: Εναντίον των μουσουλμάνων, των μεταναστών, των ομοφυλόφιλων κ.ά.

> Σήμερα, το σύστημα και οι ακροδεξιοί εκφραστές του κατασκευάζουν τη μετααλήθεια του κινδύνου του τουρισμού, της υγείας μας, της θρησκείας, της ελληνικότητας από τους πρόσφυγες

Στην κρίση της οικονομίας αλλά και των αξιών του συστήματος αναπτύσσονται και ακραίες (ακροδεξιές συνήθως) δυνάμεις, που δεν αρκούνται στην καλλιέργεια νέων μύθων και αυταπατών στα λαϊκά στρώματα, όπως οι άλλες συστημικές δυνάμεις. Οι ακραίες δυνάμεις προβάλλονται ως η νέα δυναμική και ασυμβίβαστη ηγεσία, που θα οδηγήσει τα καθημαγμένα στρώματα όχι ενάντια στα καπιταλιστικά λόμπι, αλλά ενάντια σε ακόμη πιο υποβαθμισμένα και εξαθλιωμένα στρώματα, που υποτίθεται ότι απειλούν τα συμφέροντά τους. Στις κρίσεις του συστήματος το φαινόμενο αποπροσανατολισμού του ταξικού μίσους απ’ τον πραγματικό εχθρό σε αθώα και εύκολα θύματα αναπαράγεται. Οι κήρυκες του μίσους, αξιοποιώντας και πλαστογραφώντας κάποια αντικειμενικά στοιχεία συνθέτουν τη μετααλήθεια, που δίνει διέξοδο στη συμπιεσμένη οργή λαϊκών στρωμάτων, ενώ τυφλώνει την κρίση τους, την ήδη αμβλυμένη και αποπροσανατολισμένη απ’ τα στερεότυπα του συστήματος.

Στη Γερμανία του μεσοπολέμου, εχθροί αναγορεύονταν οι Εβραίοι συλλήβδην – όχι κάποιοι

μεγιστάνες. Τα κρεματόρια όμως δεν έσωσαν και τον γερμανικό λαό απ’ τον όλεθρο που επέφερε ο πραγματικός εχθρός, η αναδιανομή του κόσμου απ’ τις αστικές τάξεις. Στη μετεμφυλιακή Ελλάδα αποδιοπομπαίος τράγος ήταν οι κομμουνιστές, που απειλούσαν το τρίπτυχο των αξιών «πατρίδα, θρησκεία, οικογένεια». Οι εξορίες όμως, οι διώξεις, τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων για τους αγωνιστές, ο αντικομμουνισμός που εμφυτευόταν άκριτα και σε απλούς ανθρώπους, δεν γλίτωνε το λαό απ’ την ανέχεια και την ξενιτιά.

Σήμερα, το σύστημα και οι ακροδεξιοί εκφραστές του κατασκευάζουν τη μετααλήθεια του κινδύνου του τουρισμού, της υγείας μας, της θρησκείας, της ελληνικότητας απ’ τους πρόσφυγες, που δραπετεύουν απ’ τις εστίες του πολέμου. Αλγεινή εντύπωση προκαλεί η πρόσφατη βίαιη επέμβαση υπόδικων Χρυσαυγιτών και ορισμένων γονέων στο σχολείο του Ικονίου, με την προκλητική αδιαφορία της «αριστερής» κυβέρνησης, για να αποτρέψουν τη φοίτηση προσφυγόπουλων. Μετααλήθεια εδώ ήταν η δήθεν έλλειψη πιστοποιητικών υγείας, που όμως τα είχαν προσκομίσει οι αρμόδιοι και η επιχείρηση διοχέτευσης της οργής εξαθλιωμένων λαϊκών στρωμάτων της περιοχής στους απόλυτα εξαθλιωμένους πρόσφυγες με κορύφωση της βαρβαρότητας τη θυματοποίηση των αθώων παιδιών.

Η μετααλήθεια ως κρίση της αστικής σκέψης (πλαστή αλήθεια αντί της αντικειμενικής αλήθειας) και ηθικής (εκτόνωση της κοινωνικής οργής και βίας κατά αθώων) ανάγεται στην κυρίαρχη σήμερα τάση του υποκειμενικού ιδεαλισμού, τον μεταμοντερνισμό. Ο μεταμοντερνισμός, με τον οποίο φλερτάρουν ορισμένα αριστερά ρεύματα, στο όνομα της κριτικής και σχετικής αλήθειας άγεται στον ολοκληρωτικό σκεπτικισμό, στην αλήθεια κάθε άποψης στην αυτοαναφορικότητά της, ως προς τον εαυτό της δηλαδή και τη δική της λογική. Άρα, δίκιο έχει κι αυτός που υποστηρίζει την παροχή ασύλου στους πρόσφυγες. Δίκιο έχει και ο αρνητής της, αφού ο καθένας έχει τους λόγους του. Οι θεωρίες που ερμηνεύουν ευρύ φάσμα φαινομένων αποκαλούνται από τον μεταμοντερνισμό «αφηγήσεις», θεωρούνται αυθαίρετες. Προτιμητέες είναι οι ατομικές και συλλογικές αλήθειες, χωρίς να εξετάζεται η αντικειμενικότητα και η καθολικότητά τους, ούτε η προοδευτικότητα και η αντιδραστικότητά τους. Γι’ αυτό, ο Τραμπ, οι Χρυσαυγίτες, οι κάθε λογής αντιδραστικοί επιλέγουν τη μετααλήθεια, τη δική τους αλήθεια, που εκφράζει τα συμφέροντα και τη βαρβαρότητά τους.

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 22.1.2017